

Lokalne instrumenty planowania przestrzennego w gospodarce nadrzecznej

KONFERENCJA

Katowice 13-14 czerwca 2018.

Politechnika
Śląska

Dr hab.inż.arch. Krzysztof Kafka

Politechnika Śląska
Wydział Architektury

Katedra Urbanistyki i Planowania Przestrzennego

System planistyczny w Polsce

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa

Ramowe Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Studia i analizy szczebla powiatowego

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

„Plan dla małej architektury, tablic reklamowych i ogrodzeń”

Miejscowy Plan Rewitalizacji

Decyzje o Warunkach Zabudowy i Zagospodarowania Terenu

„**Art.1, ust.2** W planowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza:

- 1) Wymagania **ładu przestrzennego**, w tym urbanistyki i architektury,
- 2) Walory architektoniczne i krajobrazowe,
- 3) **Wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i** ochrony gruntów rolnych i leśnych, (...)
- 4) (...)
- 5) Wymagania **ochrony zdrowia** oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia (...),”

„**Art.3** Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób zagospodarowania i korzystania z terenu, organ waży interes publiczny i interesy prywatne, (...), zmierzające do ochrony istniejącego stanu zagospodarowania terenu, jak i zmian w zakresie jego zagospodarowania, a także analizy ekonomiczne, **środowiskowe** i społeczne.”

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Ciek wodny – rzeka, struga, strumień, potok oraz inne wody płynące w sposób ciągły i lub okresowy, w korytach naturalnych lub uregulowanych.

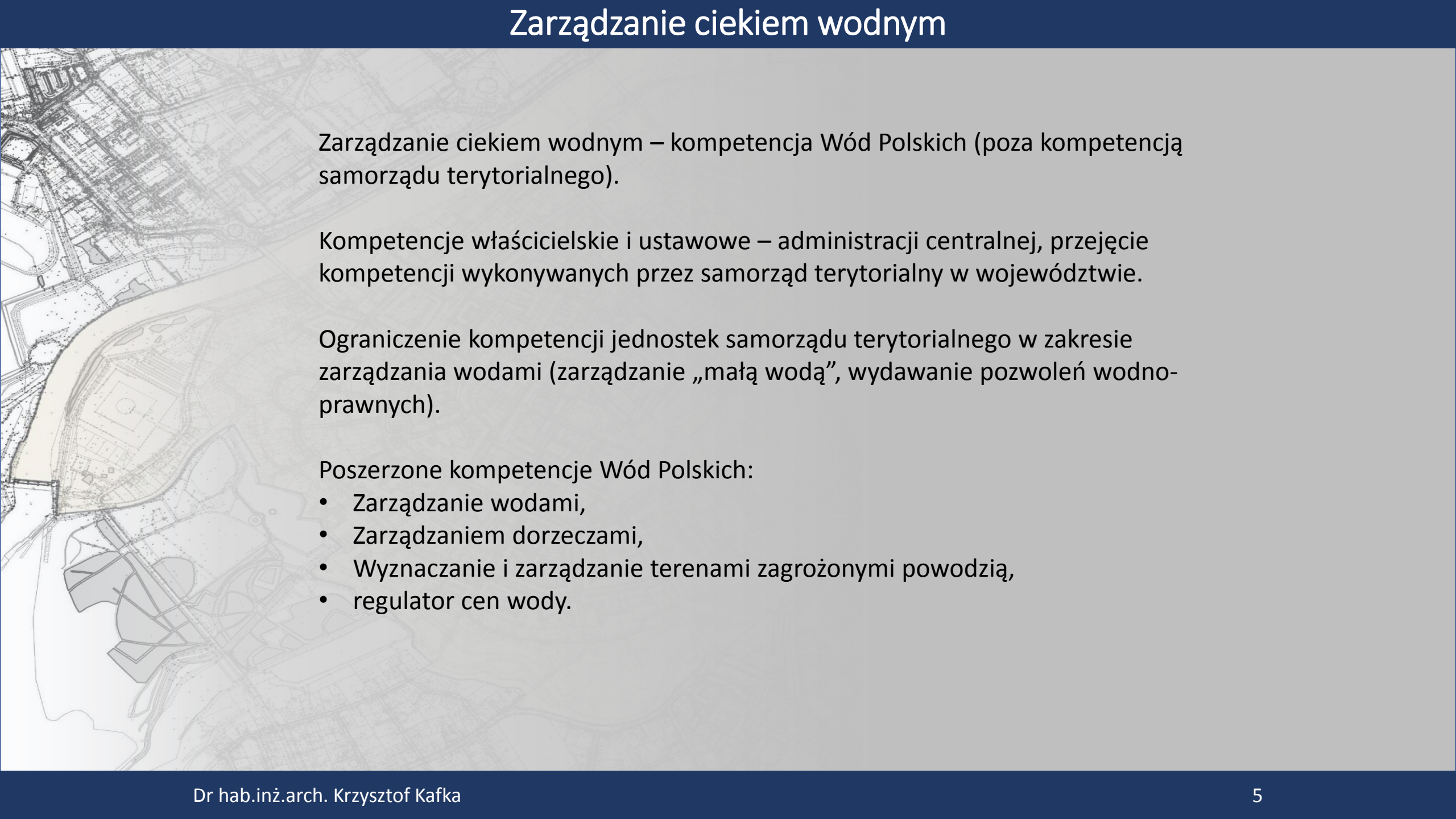
Dolina cieku – obniżenie terenu wzdłuż cieku, powstałe w wyniku oddziaływania cieku

Teren zalewowy – obszar zalewowy, wyznaczony przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

Obszar szczególnego zagrożenia powodzią – obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, wysokie (10%), obszar między linią brzegu, a wałem przeciwpowodziowym, pas techniczny

Naturalny obszar retencyjny – część obszaru zlewni, w którym zachodzi naturalna retencja wód; gromadzenie i przetrzymywanie wód.

Zlewnia – obszar lądu, z którego cały spływ powierzchniowy wód jest odprowadzany przez system strug, potoków, rzek i kanałów do wybranego przekroju cieku

Zarządzanie ciekami wodnymi – kompetencja Wód Polskich (poza kompetencją samorządu terytorialnego).

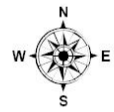
Kompetencje właścicielskie i ustawowe – administracji centralnej, przejęcie kompetencji wykonywanych przez samorząd terytorialny w województwie.

Ograniczenie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania wodami (zarządzanie „małą wodą”, wydawanie pozwoleń wodnoprawnych).

Poszerzone kompetencje Wód Polskich:

- Zarządzanie wodami,
- Zarządzaniem dorzeczami,
- Wyznaczanie i zarządzanie terenami zagrożonymi powodzią,
- regulator cen wody.

Podział administracyjny na tle regionów wodnych

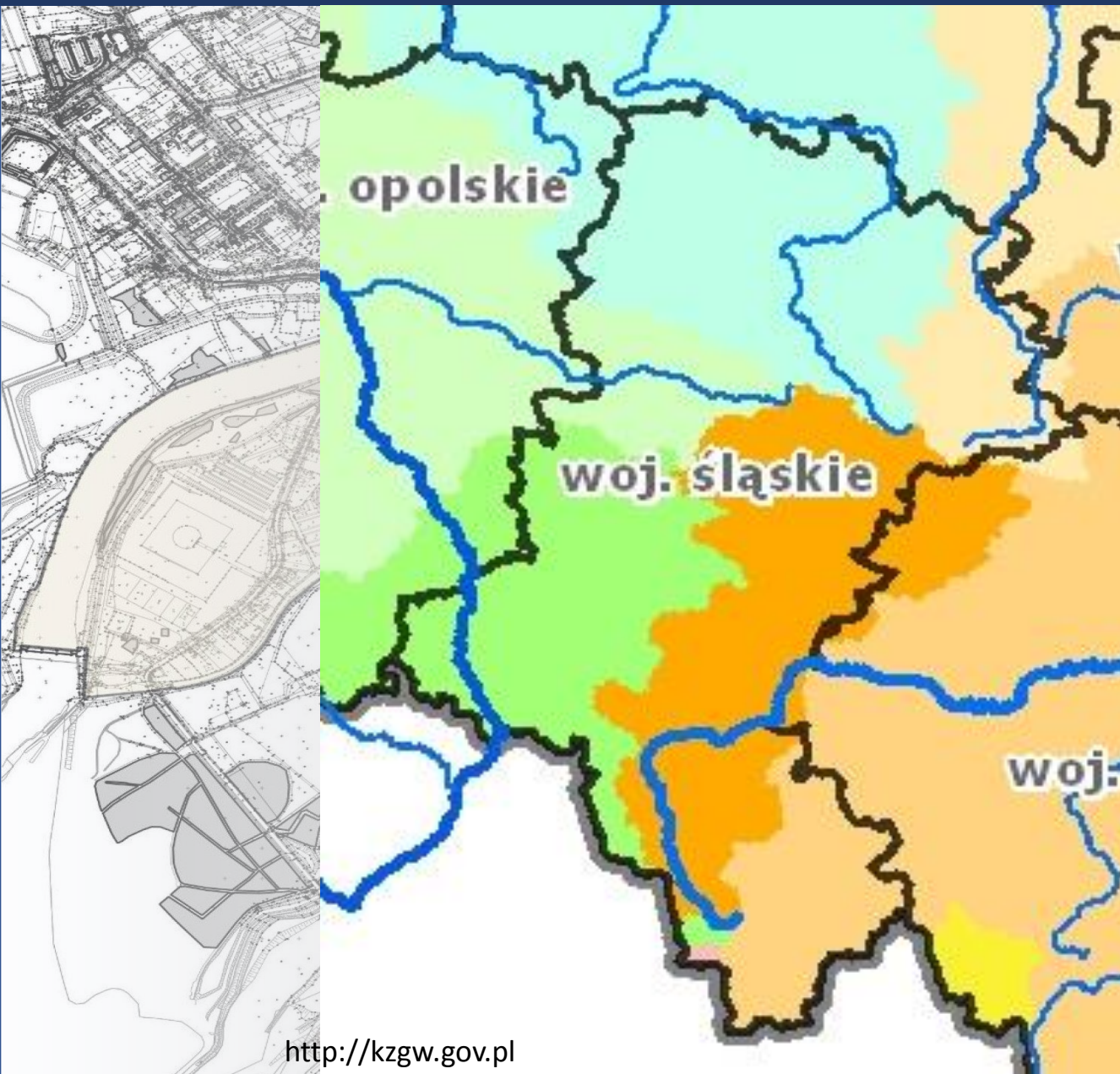

Legenda

- granicz województw
- region wodny Czadeczki
- region wodny Czarnej Orawy
- region wodny Dniestru
- region wodny Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego
- region wodny Dolnej Wisły
- region wodny Górnej Odry
- region wodny Górnej Wisły
- region wodny Izery
- region wodny Jarft
- region wodny Małej Wisły
- region wodny Metuje
- region wodny Morawy
- region wodny Niemna
- region wodny Orlicy
- region wodny Ucker
- region wodny Warty
- region wodny Łaby i Ostroznicy (Upa)
- region wodny Łyny i Węgorapy
- region wodny Środkowej Odry
- region wodny Środkowej Wisły
- region wodny Świeżej

<http://kzgw.gov.pl>

Zarządzanie ciekami wodnymi w województwie śląskim

<http://kzgw.gov.pl>

 region wodny Górnej Odry

 region wodny Środkowej Odry

RZGW w Gliwicach

 region wodny Małej Wisły

RZGW w Krakowie

 region wodny Warty

RZGW w Poznaniu

 region wodny Dolnej Wisły

RZGW w Warszawie

Funkcja i rola terenów nadrzecznych

Środowiskowe

- Ekologiczne,
- Przyrodnicze,
- Klimatyczne,

Ważny element systemu ekologicznego (korytarze ekologiczne).

Społeczne

- Zdrowotne,
- Edukacyjne,

Ważny element życia publicznego, identyfikacji przestrzennej.

Ekonomiczne

- Funkcje gospodarcze,
- Funkcje komercyjne

Ważny element zasobów środowiskowych,

Przestrzenne

- Ład przestrzenny,
- Integracja przestrzenna,

Ważny element struktur osadniczych i urbanistycznych.

Zasady „dobrej praktyki planistycznej”

Ogólne zasady tzw. „dobrej praktyki planistycznej”:

1. Ograniczanie zabudowy na terenach szczególnego zagrożenia powodzią
2. Ochrona cennych terenów dolin rzecznych
3. Kształtowanie zagospodarowania terenu terenów nadrzecznych,
4. Kształtowanie ekologicznego systemu obszarów chronionych,
5. Ochrona istniejących terenów zieleni, terenów otwartych oraz terenów publicznych.
6. Ochrona dolin cieków wodnych jako korytarzy ekologicznych i przewietrzających.

Na ile dokumenty planistyczne obowiązującego systemu prawnego w Polsce są w stanie realizować te zasady?

Kto, na jakim szczeblu miałyby je realizować?

Funkcja i rola terenów nadrzecznych

Tereny otwarte

Tereny zieleni urządzonej

Tereny zieleni nieurządzonej

Fot. K.Kafka

Tereny produkcji rolniczej

Funkcja i rola terenów nadrzecznych

Tereny zabudowane (mieszk., usługowe)

Tereny rekreacyjne

Tereny przestrzeni publicznych

Tereny identyfikacji przestrzennej

Zakres oddziaływania na tereny nadrzeczne

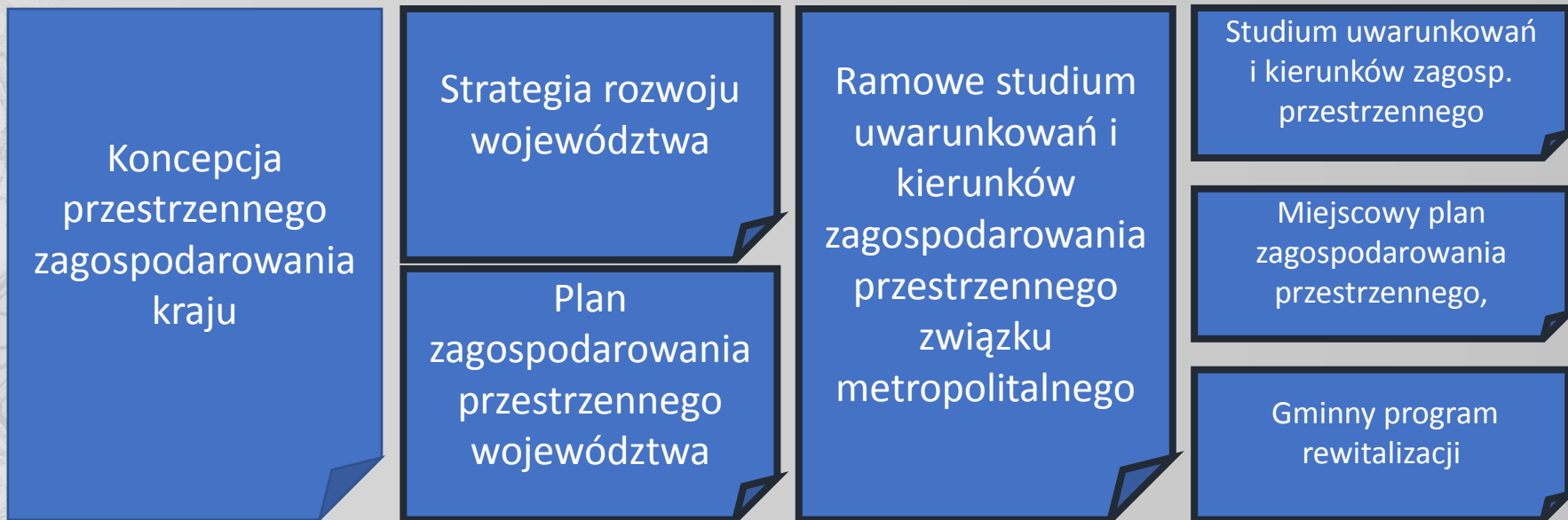
Obszary szczególnego zagrożenia powodzią [Prawo Wodne]:

Zakazuje się:

- Gromadzenia ścieków, substancji mogących zanieczyścić wody,
- Lokalizowania nowych cmentarzy

Ochrona przed powodzią realizuje się przez:

„Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego **dolin rzecznych** lub **terenów zalewowych**, w szczególności **obszarów szczególnego zagrożenia powodzią**”.

Zakres oddziaływania na tereny nadrzeczne

Wymagane uzgodnienie z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią

Strategia rozwoju województwa

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Ramowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego

Studium uwarunkowań i kierunków zagosp. przestrzennego

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,

Gminny program rewitalizacji

Zakres oddziaływania na tereny nadrzeczne

W uzgodnieniach **Wody Polskie** uwzględniają:

- Prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi,
- Poziom zagrożenia powodziowego,
- Proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu,
- Aktualne i dotychczasowe przeznaczenie.

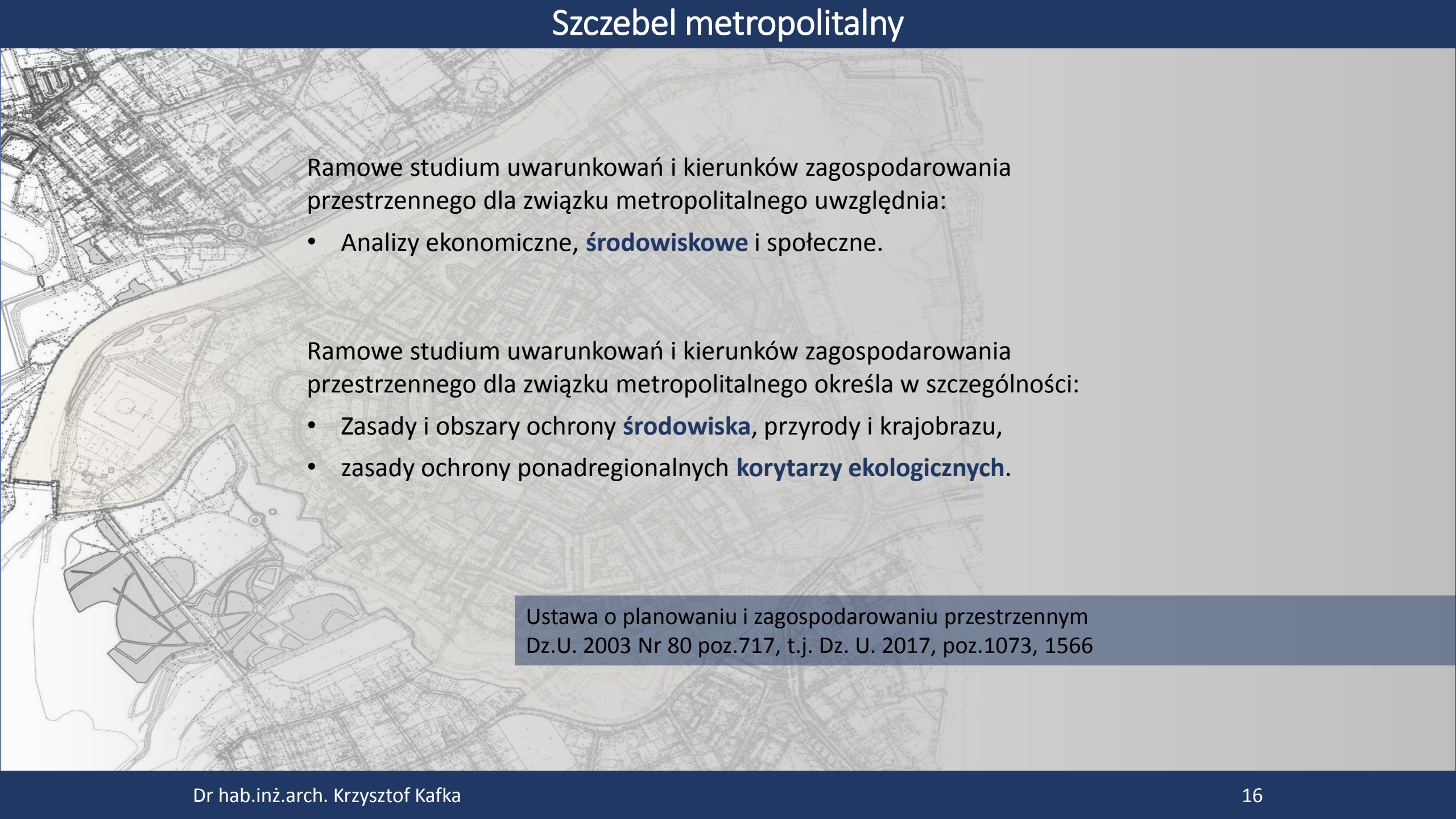

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności:

- System obszarów chronionych, w tym **obszary ochrony środowiska**,
- **Obszary szczególnego zagrożenia powodzią**

Tereny cieków wodnych i obszarów nadrzecznych **nie stanowią** obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, w rozumieniu ustawy.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Ramowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla związku metropolitalnego uwzględnia:

- Analizy ekonomiczne, **środowiskowe** i społeczne.

Ramowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla związku metropolitalnego określa w szczególności:

- Zasady i obszary ochrony **środowiska**, przyrody i krajobrazu,
- zasady ochrony ponadregionalnych **korytarzy ekologicznych**.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Art.10.1. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- Stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- **Stanu środowiska, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,**
- Warunków i **jakości życia mieszkańców**, w tym **ochrony zdrowia**,
- Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- Potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności analizy **środowiskowe**, bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

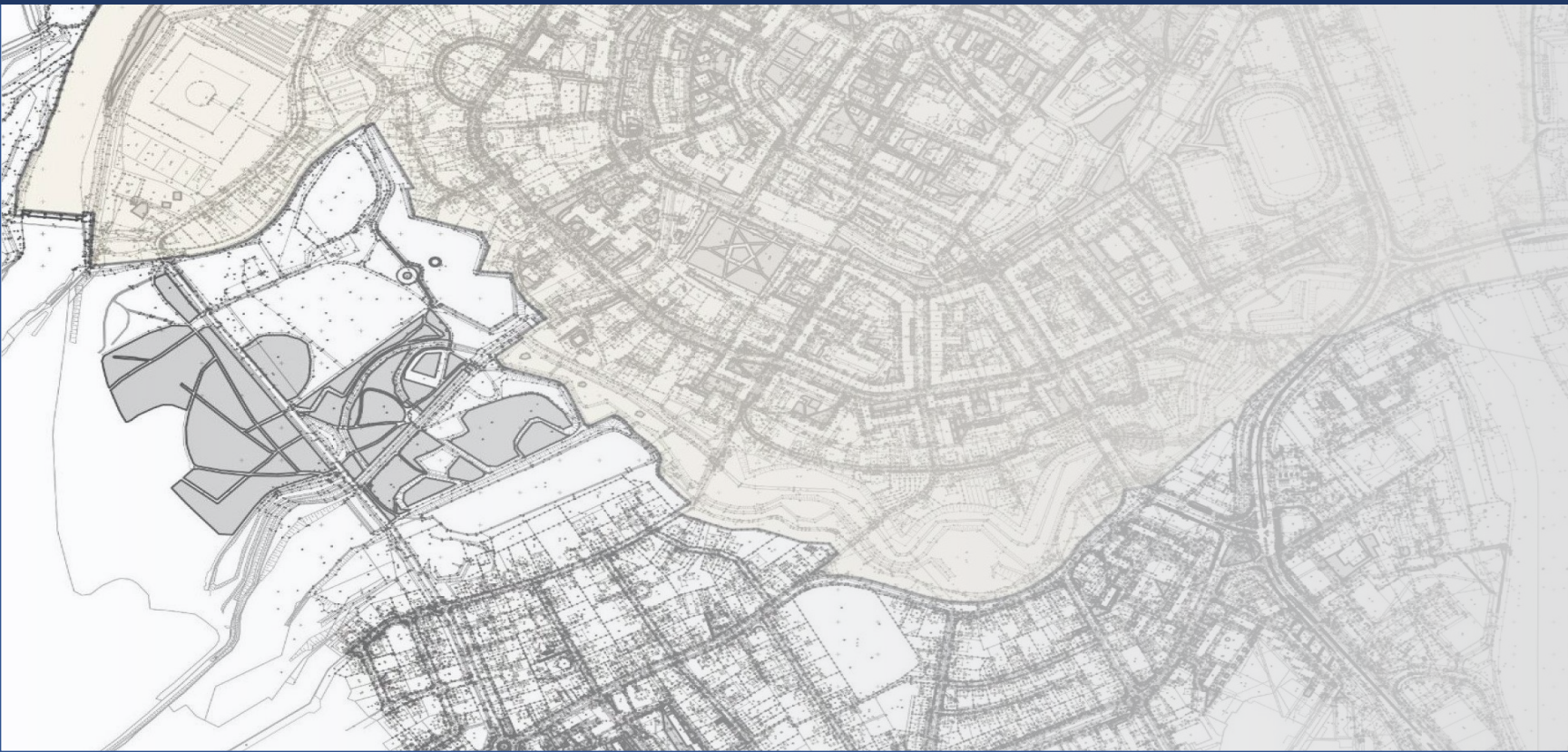
Art.10.2. W studium określa się w szczególności:

- Obszary oraz zasady ochrony środowisk i jej zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu,
- **Obszary szczególnego zagrożenia powodzią,**

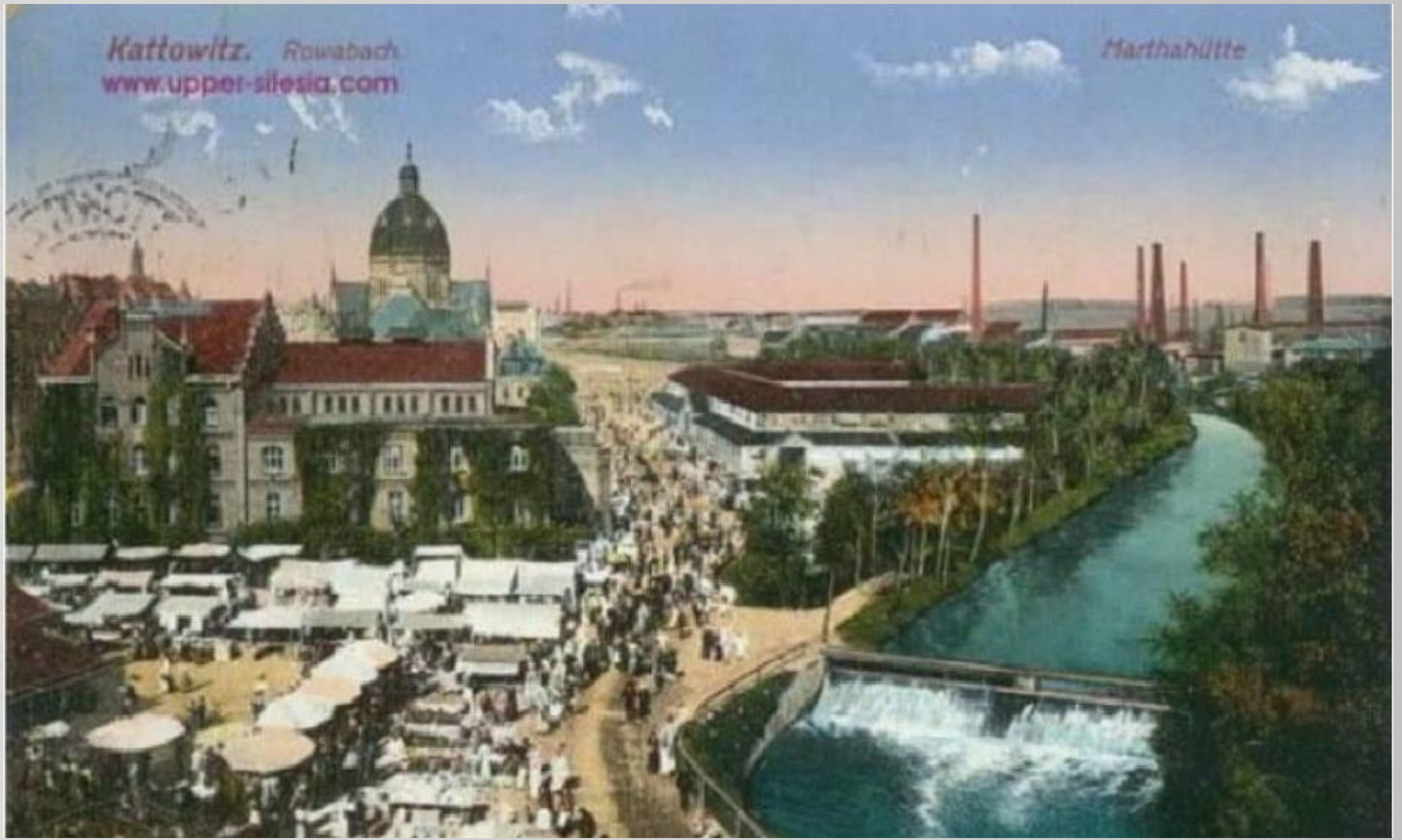
Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Studium przypadku: rzeka Rawa w Katowicach

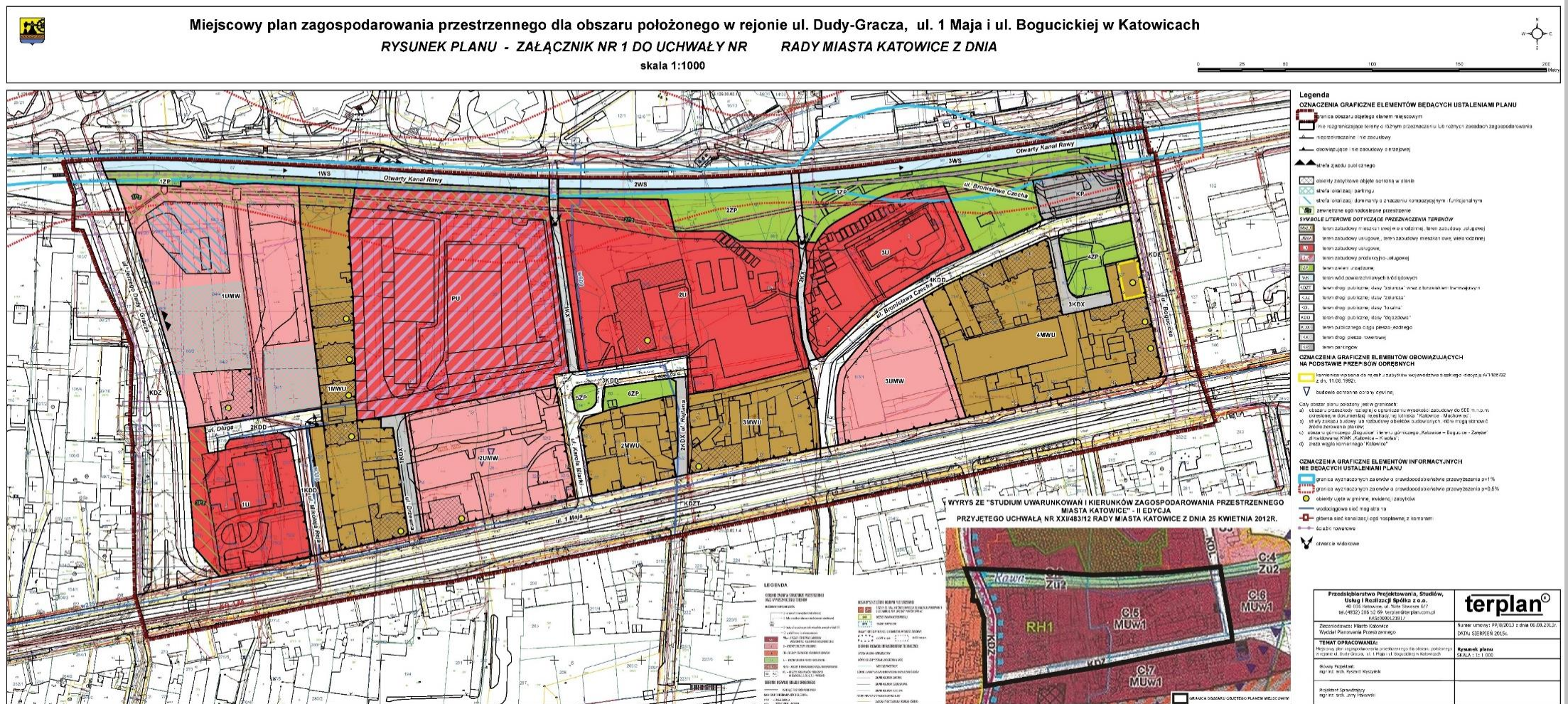

Rzeka Rawa - dawniej

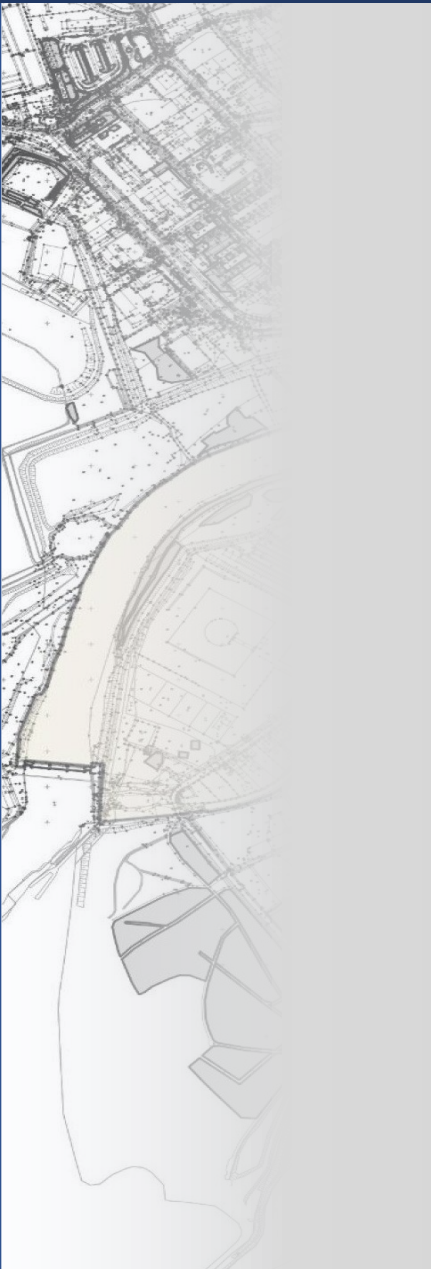

Planowanie na terenach nadrzecznych

- Przeznaczenie terenów,
- Zakazy i dopuszczenia zabudowy,
- Zakazy, nakazy, dopuszczenia dot. Ochrony środowiska,

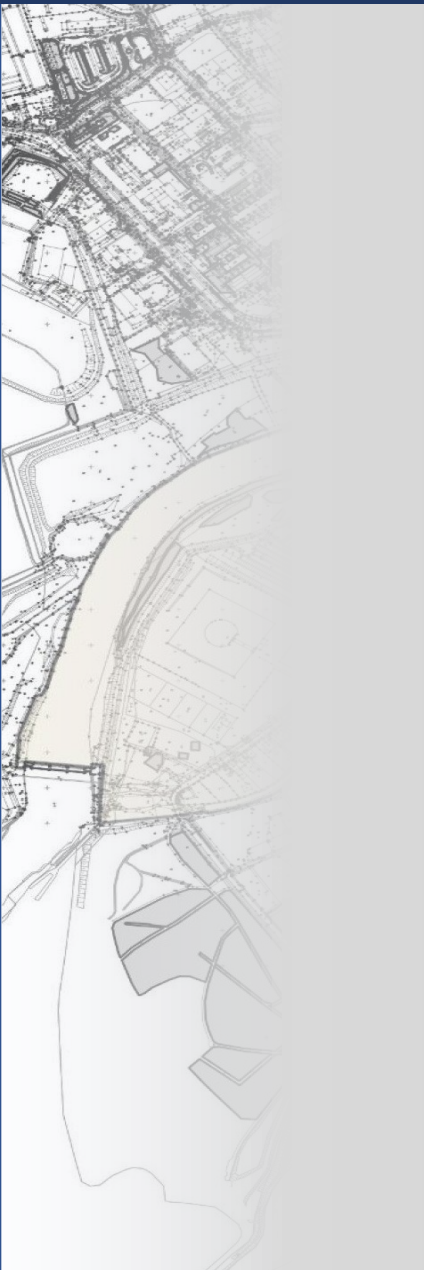

Rzeka Rawa – stan obecny

Fot. M.Kafka

Rzeka Rawa – stan obecny

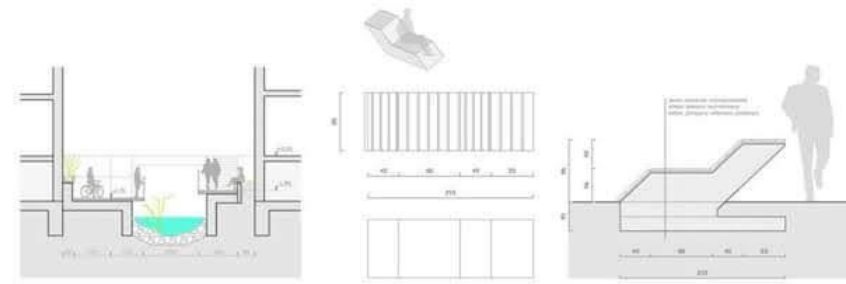
Fot. M.Kafka

Rzeka Rawa - koncepcje

	I	II	III	IV (M2)		I	II	III	IV (M2)
WODA				0 271	OSIENIENIE				0 400 315 320 4 800
WYSLANIECIE				0 917 942 940 0 280	BETON				0 860 12 014 1 800 12 250
TRAWA				0 400 0 947 0 402 22 000	TAKIAR				0 70 200 1 014
PAWIA				230 713 42 405	WYKONANIE				17 740 0 190 1 800

bilans terenu

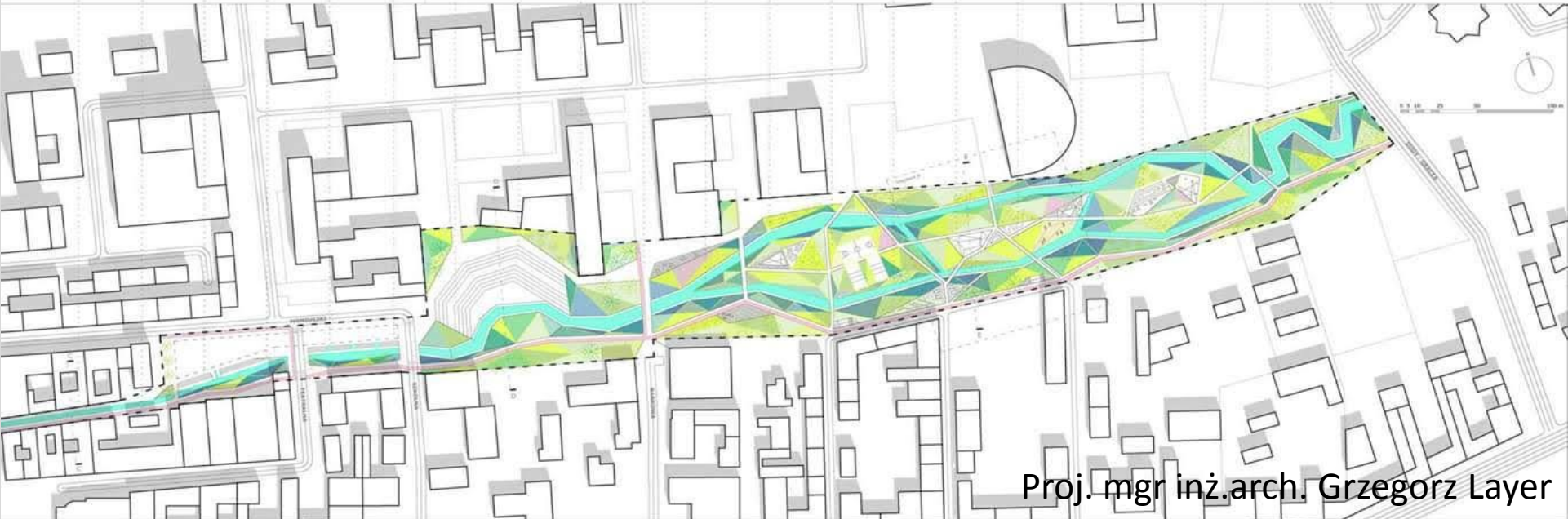

przekrój C-C skala 1:100

detal siedzisko plażowe skala 1:25

zagospodarowanie terenu skala 1:1000

Proj. mgr inż.arch. Grzegorz Layer

Rzeka Rawa - koncepcje

Proj. mgr inż.arch. Grzegorz Layer

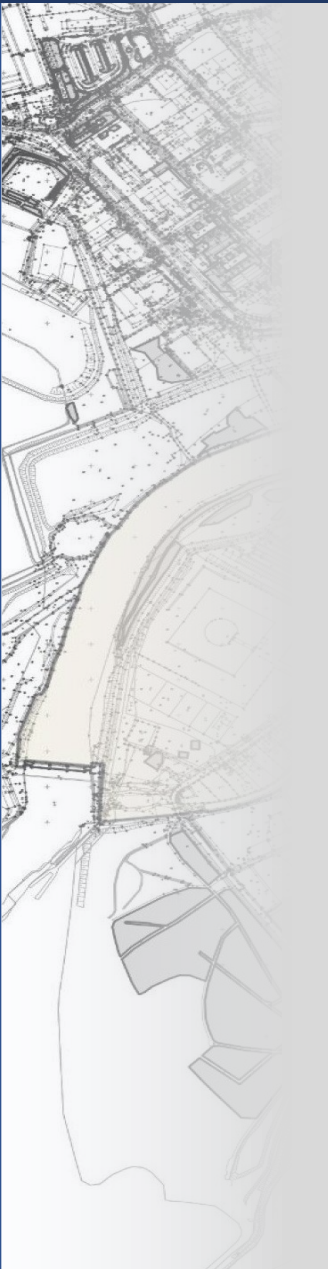

Studium przypadku: Rzeka Kłodnica w Gliwicach

Rzeka Kłodnica – dawniej

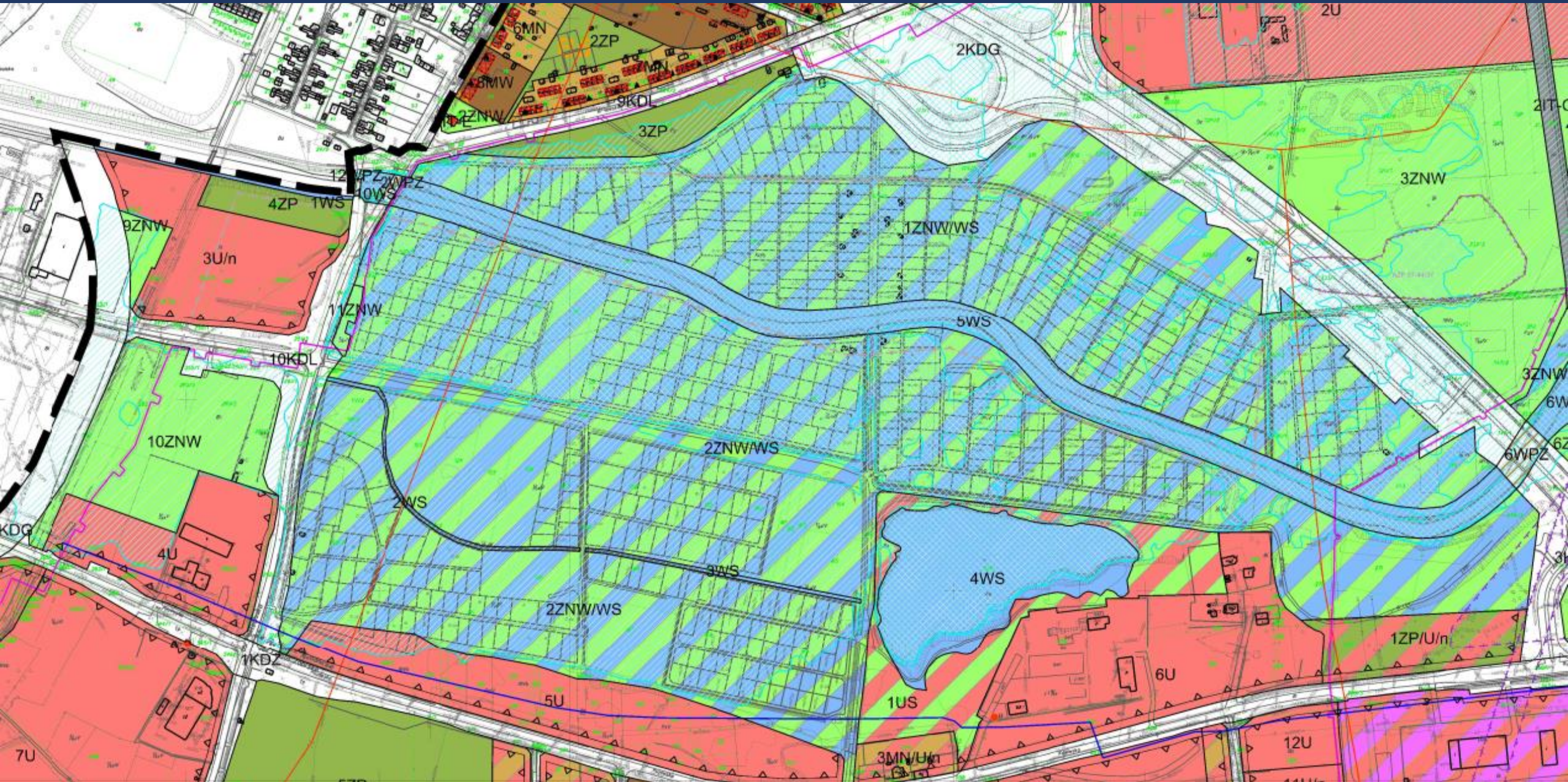
palokolo - gorny-slask.eu

Plan miejscowy dla Dzielnicy Akademickiej w Gliwicach

Projekt planu dla „suchego polderu” w Gliwicach

Rzeka Kłodnica – stan obecny

www.24gliwice.pl

24gliwice

Rzeka Kłodnica - koncepcje

Projekt studentów Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej. Maciej Rogóż,
Robert Bosiek, pod kierunkiem dr inż.arch. Katarzyny Mazur-Belzyt

Stan obecny

-
- Rozdzielność kompetencji w zakresie zarządzania ciekami wodnymi i terenami nadrzecznymi,
  - Brak współdziałania organów administracji publicznej,
  - Duża presja inwestycyjna.

Postulaty

-
- Konieczność wprowadzenia ściślejszych relacji między planowaniem przestrzennym a ochroną środowiska,
  - Integracja i koordynacja organów w zakresie zarządzania ciekami oraz terenami nadrzecznymi.
  - Koncentracja kompetencji w zakresie gospodarowania wodami w planowaniu przestrzennym na szczeblu regionalnym,
  - Lepsze wykorzystanie obecnie istniejących instrumentów planistycznych.

Dziękuję za uwagę

